



A DROGSZABÁLYOK SZIGORÍTÁSÁRÓL



• Az Országgyűlés ismét szigorítani készül a kábítószerrel kapcsolatos büntetőjogi szabályokat, és nemcsak a terjesztők, hanem a fogyasztók vonatkozásában is. Ez azt mutatja, hogy a korábbi szigorítás nem segített úrrá lenni a kábítószer-probléma fölött. A kormány abban látja a megoldást, hogy tovább kell fokozni a büntetőjogi szigorítást. A politikusok figyelmen kívül hagyják, hogy

☞ a büntetési tételek – nemzetközi összehasonlításban – már jelenleg is magasak;

☞ a szigorításnak hátrányos következményei vannak: minél jobban kriminalizálódik a kábítószerfogyasztás, annál rosszabbak a megelőzés, a gyógyítás és a rehabilitáció esélyei.

• A TASZ arra hívja fel az országgyűlési képviselők figyelmét, hogy amikor a Büntető Törvénykönyv módosításáról szavaznak, két lehetőség közül kell választaniuk:

☞ vagy tovább haladnak a szigorítás útján, s akkor emellett döntenek, hogy az állam a megelőzés, a segítségnyújtás, a gyógyítás hatékony formáinak támogatása helyett költséges razzliák után fiatal fogyasztók ellen indítson büntetőeljárást: ez esetben még kevesebb pénz marad a gyógyításra, és még többen kerülnek az iskolából a rendőrszobára, miközben a társadalom semmivel sem jut közelebb a drogprobléma megoldásához;

☞ vagy felismerik, hogy nem a büntetőjogi szigorítól, hanem a felvilágosítás, a segítség és a gyógyítás intézményeinek kiépítésétől remélhető eredmény, és ennek számon kérhető kidolgozását és végrehajtását kérik a kormánytól, biztosítva a szükséges anyagi forrásokat.

• A szigorítás nem előzmények nélküli. Bár a büntetőjog az elmúlt évtizedben hazánkban is türelmet tanúsított az önsorsrontó cselekedetekkel szemben, a kormányzó pártok az elmúlt parlamenti ciklusban – még ellenzéki pozícióban – több alkalommal szorgalmazták a kemény kéz politikájának érvényesülését a drogfogyasztás visszaszorításában. Meglepő azonban a jogi intervenció gyorsasága, a vártnál is nagyobb szigorú és a szakmai szempontok figyelmen kívül hagyása.



A szigorítást célzó törvényjavaslat lényegesebb elemei

• **Az elterelést csak a kábítószerfüggők számára biztosítják.** Eddig az alkalmi fogyasztók is mentesülhettek a büntetés alól, ha az orvosszakértő úgy ítélte meg, hogy fennáll a függőség kialakulásának veszélye, így incokolt a megelőző kezelést.

• **Az a fogyasztó, aki még nem függ a szertől, büntetendő.** A kipróbálók, alkalmi vagy akár rendszeres szerhasználók nem feltétlenül drogbetegek. Őket a „kábítószerrel pusztán élvezni akaró fogyasztónak” nevezik, felelősségre vonásuktól nem lehet eltekinteni. A javaslat esetükben három évig terjedő börtönt tart indokoltnak. A büntetés tétel megemelésével ezek a fiatalok a jövőben már nem számíthatnak megrovásra, csak szabadságvesztésre. Ha az alkalmi fogyasztót és a drogbeteget sújtó szankció között jelentős különbség van, a fogyasztót a törvény

érdekeltté teszi abban, hogy lebukása esetén fokozza a szerhasználatot, függőséget színeljen, vagy valós tüneteket produkáljon, vagyis függővé váljon.

• A javaslat új minősített eseteket is meghatároz, és a súlyosabban megítélendő kör a fogyasztókra is kiterjed. **Megjelöl olyan helyszíneket, ahol a kábítószerhez kapcsolódó mindenféle magatartás súlyosabban büntetendő,** úgy a fogyasztás, mint a hasznoszerzési célzat nélküli átadás. Ilyenek a közművelődési és közhasznú szervezetek, valamint ezek környezete, a közművelődési és közhasznú tevékenység helyszíne és a fegyveres erők és büntetésvégrehajtási szervezetek objektumai. Ezekben a helyeken a birtoklás, megszerzés, szervezetbe juttatás már egy alkalom után két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel, az átadás, kínálás, stb. öttől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetett. A büntetési tételek mellett kifogásolható a helyszínek rendkívül tág körű meghatározása is: Nem csak a tervezet előterjesztője által leggyakrabban példaként emlegetett óvodákra és iskolákra kell védett helyszíneként gondolnunk, hanem a múzeumokra, egyetemekre, könyvtárakra, kollégiumokra és környékekre is. A civil szervezetek többsége közhasznú szervezetként működik. Tehát a művelődési házban tartott partin vagy a drogprevenció alapítvány által szervezett kampánycélú rendezvényen, a laktanyában vagy a börtönben bármilyen csekély mennyiségű drog birtoklása vagy netán átadása a javaslat szerint egyenértékűnek tekintendő a halált okozó testi sértéssel vagy halálós tömegszerencsétlenség okozásával. Természetesen nem kívánatos, hogy az iskolába a tanulók drogot vigyenek, vagy a művelődési házban szervezett diszkóban, a laktanyában,



Amit a javaslat figyelmen kívül hagy

börtönben kábítószer is legyen. Bizonyára azzal is tisztában vannak a törvényalkotók, hogy a drogkereskedő nem az iskolában vagy az iskola mellett árulja a portékáját, hanem az osztálytársak szereznek egymásnak kipróbálásra kábítószerrel. De vajon indokolt-e, és mi várható attól, ha ezeket a fiatalokat börtönbe zárják? Nem fogadható el az az érvelés, hogy a bíró a körülményeket mérlegelve dönt, és az alkalmi fogyasztókat úgysem fogják letöltendő büntetésre ítélni. Az ítélkezési gyakorlatot eddig éppen amiatt kritizálták, hogy túl enyhe, és túl gyakran felfüggesztik a szabadságvesztés végrehajtását.

- **Továbbra sem tesznek különbséget a tiltott szerek között veszélyességük szerint,** ugyanazok a büntetési tételek vonatkoznak a marihuána terjesztőjére, mint arra, aki heroinnal kereskedik.

- **Továbbra sem tesznek különbséget a kábítószerfüggő kereskedők és a nagy haszon reményében árusítók között,** annak ellenére, hogy a javaslat a kábítószerfüggőt áldozatnak tekinti. A drogbetegek egy része maga is bekapcsolódik az árusításba, hogy napi adagjukat eő tudják teremteni. Ők nem nevezhetők ettől a kábítószer haszonélvezőinek, gyógykezelésüktől nagyobb eredmény remélhető, mint megbüntetésüktől. Az eladott kábítószerrel a büntető-eljárásban összegzik, így nem ritka, hogy jelentős mennyiség miatt a legsúlyosabb cselekmény elkövetését állapítják meg, amiért tízöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztést lehet majd kiszabni.

- **A kábítószer kínálásához és átadásához** – mely magatartásoknak legtöbbször nincs haszonszerzési célzata – **ugyanolyan büntetést rendelnek, mint a forgalomba hozatalhoz vagy kereskedéshez.** Ennek eredményeképpen az országhatáron 100 kg heroinnal elfogott kábítószer-csempészt kevesebb büntetés fenyegeti, mint a 100 gramm amfetamint értékesítő drogbeteget.

- **Csökkentik a csekély és jelentős mennyiség mértékét.** A mennyiségek határainak megvonása jogpolitikai kérdés. Ettől függ, hogy a jogalkotás a fogyasztók büntetésére vagy a gyógyításra helyezi a fő hangsúlyt, ugyanis az elterelés csak csekély mennyiség esetén választható. A jelentős mennyiség meghatározásakor pedig azt kell figyelembe venni, hogy ehhez a törvény

már igen súlyos jogkövetkezményt fűz. A törvényjavaslat az eddigi határokat lényegesen leszállítja, sok esetben még a jelentős mennyiség is alatta marad az eddigi értékeknek, és ez már önmagában is szigorítást eredményez. Az új csekély mennyiségi értékek többnyire az 1993. előtti szabályozásnál is szigorúbbak, melyet azért kellett hatályon kívül helyezni, mert lehetetlenné tette az elterelés alkalmazását. A normaszöveg nem biztosítja, hogy a fogyasztó által addigi élete során elhasznált kábítószer mennyiségét ne lehessen összegezni, így a jelenlegi ügyészégi joggyakorlat szerint minél inkább függő valaki, annál súlyosabb lesz a büntetése. A mennyiségek meghatározásakor a jogalkotó nem hivatkozhat arra a hamis érvre, hogy a bűnüldözőket a csekély mennyiség eddigi mértéke akadályozta abban, hogy a kereskedőt megkülönböztessék a fogyasztótól. A jó rendőrnök nem kell drogot is találnia ahhoz, hogy bizonyítani tudja a terjesztést.

- **A Büntető Törvénykönyv Általános Részében tervezett szigorítások érintik a kábítószerrel összefüggő cselekményeket is:** fegyházaon kell végrehajtani a három évi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztést; a büntetés végrehajtása nem függeszthető fel, ha a bűncselekményt üzletszerűen követték el; a bíróság a büntetés kiszabását csak vétség miatti esetekben halaszthatja el; a három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűntett esetén csak különös méltánylást érdemlő esetben alkalmazható a próbára bocsátás; a szabadságvesztés kiszabásakor a büntetési tétel középértéke irányadó. Ezek a szigorítások a **jogalkalmazó bölcsességének nagyon szűk mozgásteret hagynak,** így nem bízhatunk abban, hogy a drogfogyasztás jogkövetkezményei nem fognak változni.

- A nyomozó hatóságok munkáját a büntető szabályok szigorítása nem segíti; csakúgy mint a törvények, a rendőrségi gyakorlat sem korlátozta eddig a különleges eszközök alkalmazását a szervezett kábítószerkereskedelem felderítésére. Az alkalmi fogyasztás gyanúja is elegendő a szabadságkorlátozó eszközök igénybevételéhez. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a nyomozás csak kivételesen tud eljutni a hálózat csúcsán álló terjesztőkhöz, **többnyire fogyasztók, kiselosztó kereskedők és csempészek kerülnek az igazságszolgáltatás elé, őket fogják sújtani a szigorodó büntetések is.**

- A kábítószerfüggőség az orvostudomány szerint betegség, éppúgy, mint az alkoholizmus vagy a szerencsejáték-szervevény. A drogbetegek száma növekszik, 1997-ben 8000 fő kért orvosi segítséget. Ugyanakkor **nem került sor az egészségügyi ellátóhálózat megfelelő fejlesztésére,** hetekig-hónapokig tartó várakozás után lehet csak felvételt nyerni elvonókúrára, rehabilitációs otthonba. **Nem készültek átfogó felmérések az illegális szerek használatáról,** az egészségügyi, igazságügyi statisztikák hiányosak, nem alkalmasak arra, hogy megfelelő képet alkosshassunk a drognelyzetről, így csak becslésekre hagyatkozhatunk. A nemzeti drogstratégia tervezete 1998 márciusára végre elkészült, de további sorsa bizonytalan. Az Országgyűlés által a kábítószerfogyasztás visszaszorítása érdekében létrehozott eseti bizottság is vizsgálta a kérdést, tapasztalataikat jelentésben összegezték a szakértők. A büntetőjog szigorítását nem szorgalmazták, véleményük szerint elsősorban a prevenció, a terápia és az ártalomcsökkentés eszközeit kell felhasználni a kábítószer-kereslet visszaszorítására. Ezt az álláspontot képviselték a szakértői munkára felkért orvosok, bűnüldözők, jogászok.

- Az európai államokban terjed az a nézet, amely hibásnak tartja az egyoldalúan represszív drogpolitikát. Különösen rendőri vezetők vetik fel, hogy ennek következtében óriási bevételhez jut a szervezett bűnözés, de a kábítószerfogyasztók, és főként a



kábítószerfüggők száma továbbra is nő. A büntetőjogi tilalom ellenére a drog iránti kereslet nem tűnt el; a büntetőjogi szigor fokozása, **a büntetési tételek megemlése a nemzetközi tapasztalatok szerint nem alkalmas a droghasználat kezelésére.**

- Sok országban a kábítószerhasználat terjedésére nem a törvények szigorításával válaszoltak, hanem kutatások, felmérések után pragmatikus és nem moralizáló megoldást alkalmaznak. Az illegális kábítószer gyártása és kereskedelme továbbra is szigorú büntetést von maga után, de **a törvények enyhébben ítélik meg a fogyasztást**, vagy az igazságszolgáltatási szervek mellőzik a vádemlést a személyes használatra szánt kis mennyiségű légy vagy kemény drog birtoklása miatt. A legtöbb európai államban a kábítószerfüggő kereskedők esetében is differenciálnak, őket enyhébben büntetik, sőt számukra is lehetővé teszik az elterelést.

- A tapasztalatok azt mutatják, hogy a kábítószer elleni hatékony védelmet csak az egészségügyi és szociálpolitikai megközelítés képes biztosítani. A represszió túlsúly megnehezíti a kábítószerfogyasztásból származó egészségügyi problémák kezelését, viszont kedvez az előítéletek, félelmek és tévhit megerősödésének. **A kriminalizálás káros következményének tekinthető a fogyasztó stigmatizálása, kiközösítése, és így szociális ellehetetlenülése.**

- A büntetőjog a jogi felelősségi rendszerben ultima ratio. Századok óta elfogadott alkotmányos elv, hogy a büntetés célja a megelőzés: védett társadalmi értékekkel szembeni támadások visszaszorítása. A büntetőjogi szankció szerepe és rendeltetése a jogi és erkölcsi normák épségének fenntartása, amikor már más jogági szankciók nem segítenek; ha más felelősségi formák, így a szabálysértési vagy polgári jogi felelősségi rendszerek eszközei elégtelenek az ilyen magatartások tanúsítóival szemben. **Csak ott és annyiban érvényesülhet, ahol céljának megfelel, és jogalapját veszti, ha célját nem tudja szolgálni, vagy csak nagyobb sérelem árán szolgálja, mint amelyet elhárít.** Meggyőződésünk, hogy a képviselők elé kerülő törvényjavaslat nem felel meg ezeknek a céloknak, a büntetőjogi szigor fokozása nem alkalmas sem a kábítószerkereslet, sem a kínálat visszaszorítására.



Káros hatások

A TASZ álláspontja szerint egy társadalmi probléma – a kábítószerhasználat – kriminalizálása csak az erőszak terjedéséhez vezet, amely rettegő közvéleményt hoz létre, és ez a közvélemény hangosan követel több büntetést, szigorúbb törvényeket és kevesebb jogot. Végül mindenki vesztes, kivéve a droghasználatot.

- Jelentős a veszélye annak, hogy a döntéshozók a szigor fokozásával válaszolnak a növekvő kábítószerfogyasztásra. Bár ez ideig-óráig megfelelne a közvélemény elvárásainak, de eredménytelensége és káros hatásai miatt újabb közelégetlenség forrása lenne.

- A büntető szabályok szigorítása azt a veszélyt is feldézi, hogy **a droghasználat a keményebb szerek felé tolódik el**, az alacsony hatóanyagtartalmú és nagy térfogatú, szezonális jellegű és alacsony árú marihuána helyett a kis helyen elférő, drágább és károsabb drogok terjednek el.

- **A represszió fokozása esetén a bűnüldözés minden más érdeket maga alá temet.** Már most is a rendőrségi hírek uralkodnak a sajtón, arról is tudósítanak, ha valakinek a zsebében egy használt fecskendő található. A droghasználat kezelésére szánt állami források elosztásánál is számítani lehet arra, hogy az erőszakos szervezetek igényeinek kiszolgálása megelőzi a prevenció és terápia támogatását.

- A terápiás szakemberek szerint fontos feladat annak elérése, hogy a kábítószerfogyasztók már akkor megjelenjenek az egészségügyben, amikor a droghasználat még nem okoz a tanulmányok folytatásában, a hétköznapi életben komoly gondokat. Amennyiben a fogyasztást az eddiginél is jobban kriminalizálják, ezek a fiatalok mindaddig titkolni fogják környezetük előtt problémájukat, amíg helyzetük kilátástalanná nem válik. Ekkor azonban a segítségnyújtás, a gyógyulás már nehezebb és időigényesebb.

A TASZ javaslatai

- A büntető szabályok felülvizsgálatára csak a konszenzuson alapuló nemzeti droghasználati stratégia kialakítása és a prioritások meghatározása után kerüljön sor. Gondoskodni kell a terápiás lehetőségek bővítéséről, meg kell teremteni a segítségnyújtás másutt hatékonyan bizonyult intézményi formáit.

- Ne emeljék a büntetési tételeket, tekintettel arra, hogy a jelenlegi szabályozás és ítélezés kelően szigorú.

- Biztosítsák az elterelés lehetőségét az eddigi gyakorlatnak megfelelően, és az alkalmi fogyasztókat ne fenyegetessék szigorúbb büntetéssel, mint a droghasználatot.

- Csak a felnőtt korúakra vonatkozóan legyen magasabb a büntetési tétel a kábítószer 18 év alatti személynek történő juttatásáért.

- Ne határozzanak meg olyan helyszíneket, ahol a fogyasztást és az átadást rendkívül szigorúan szankcionálják, bízzanak a bírák bölcsességében.

- A kábítószerfüggő kereskedő részeseüljön kedvezőbb elbírálásban, mint a nem droghasználatot terjesztő.

- A csekély mennyiség határát ne gyógyszerészeti szempontok alapján állapítsák meg, és nyújtsanak garanciát arra, hogy az elfogyasztott kábítószer mennyiségeket ne lehessen összegezni.

A kormány Európa egyik
legszigorúbb szabályozását
kéri bevezetni.
Meggyőződésünk, hogy a
magyar drogpolitika nem lehet
keményebb, mint
a környező országok
gyakorlata. Az európai politika
nem a represszió, hanem
a gyógyítás prioritásának és a
fogyasztó büntetéstől való
megkímélésének irányába
halad. Az Egyesült Államokban
meghirdetett Drogháború kétes
eredményeit értékelve az
amerikai szakemberek is
támadják a kizárólagosan
tiltásra épülő drogpolitikát.
Egy társadalmi probléma nem
elrettetéssel,
a legszigorúbb törvény
megszavazásával, hanem
józan belátáson, kutatási
eredményeken,
közegészségügyi
megfontolásokon és emberi jogi
szempontokon nyugvó
összefogással enyhíthető.

1998. október



A törvényjavaslat egyes paragrafusaihoz
fűzött észrevételeinket, javaslatainkat a
TASZ ÁLLÁSPONT MELLÉKLETE
tartalmazza, melyet kérésre postázunk.

TÁRSASÁG A SZERZŐK JÓKÖRÉRT
TASZ

1011 BUDAPEST,
JÉGVEREM UTCA 8. III. 12.
TEL./FAX: 201-7375; 214-7102
E-MAIL: HCLU@MAIL.C3.HU
HOME-PAGE: WWW.C3.HU/~HCLU/